

“Vam haver d'inventar el patrimoni literari”

Anna Aguiló continuarà vinculada al Patronat de la Fundació Pla i també a Espais Escrits. QUIM PUIG.

Anna Aguiló ha estat al capdavant de la Fundació Josep Pla de Palafrugell des del 1992, primer robant hores a la seva feina com a professora d'institut i, a partir de 1999, amb dedicació plena. Ha viscut tot el procés de creació i consolidació d'una entitat que avui té un prestigi indiscutible i que ha desenvolupat una labor cabdal per restituir Pla al lloc que li correspon en el mapa de les lletres catalanes. Jubilada des d'aquest setembre, als 60 anys, aprofitant el conveni del món educatiu, fa balanç dels 29 anys que ha passat a la fundació i de l'experiència a la xarxa Espais Escrits, de la qual va ser fundadora.

Com recorda la seva entrada a la fundació? Els primers anys encara treballava a l'institut, i a les cinc de la tarda, quan acabava les classes, me n'anava a fer un tallat, canviava el xip i em posava a rumiar què podia ser això de la Fundació Pla. Encara no tenia ni seu. Vaig començar fent una exposició de llibres dedicats, alguns seminaris, però tot això era fora d'hores. Fins que va arribar l'Any

Pla, el 1997, i vaig veure clar que aquesta era una idea potent, que havia crescut molt i que requeria dedicació exclusiva. Està dient que fins aquell moment ni tan sols cobrava? Sí, sí, no era pas un voluntariat, però aquesta no és una feina de dilluns a divendres i després te n'oblides fins la setmana següent. Has d'estar disponible tothora. Els primers anys, la gent em parlava de Pla quan anava a la cafeteria, al súper, a la perruqueria, al lavabo. Pla em sortia per les orelles! Tot era molt intens. Per la novetat: era nou inventar una institució com aquesta, i ho era la idea de rescatar un autor i posar-lo al dia. Això que ara sembla tan normal i corrent de promoure el patrimoni literari ho vam plantejar llavors. La Fundació Pla va ser pionera? Quan jo vaig començar, vaig agafar la regidora de Cultura i ens en vam anar a Arenys de Mar a veure el Centre de Documentació i Estudis Salvador Espriu. Existia també la casa Jacint Verdaguer a Folgueroles, i la Biblioteca Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú. De fet, les dones que treballàvem en aquests centres ens vam conèixer en una trobada de l'Asociación de Casas Museo i Fundaciones de Escritores, l'Acamfe espanyola. Ens van convidar a Madrid i vam al·lucinar molt, perquè era allò de tres conferències i dotze tiberis diaris, als quals venia la benemèrita, el rector i el bisbe. Una cosa espantosa. Nosaltres vam connectar amb una sola mirada, i va ser quan vam decidir crear la nostra pròpia agrupació. Espais Escrits va néixer el 2005 perquè a Espanya tenien una cosa cutre i resclosida i, sobretot, un to i una manera de fer que no compartíem gens. El 2005 devia ser més fàcil crear una organització literària que el 1992. Ho va facilitar que coincidís amb l'eclosió de les noves tecnologies. Teníem un ordinador i un correu electrònic que ens permetien estar en contacte. Per l'Any Pla no en teníem: el vam organitzar tot per telèfon. A Espais Escrits vam tenir clar que no havíem de ser una associació, sinó una xarxa, que vol dir que tots els nòduls són igual d'importants i que poden treballar cada un des del seu racó. Això no sempre s'ha entès: en les primeres reunions del patronat de la Fundació Pla, es van sentir propostes de traslladar-ho tot a Barcelona, perquè no es concebia que els manuscrits fossin a Palafrugell. D'aquí que Espais Escrits reivindicui la descentralització, perquè aquests són els espais reals dels escriptors. Estem parlant de fa relativament pocs anys i, en canvi, hi heu fet molta feina. Els inicis, vistos amb perspectiva, van ser molt interessants i productius, però anàvem a les palpentes. Qui havia parlat fins aquell moment de fer exposicions literàries? Quan trucava a la Generalitat, em preguntaven què érem. Sou una entitat? Un arxiu? Una biblioteca? No sabien on col·locar-nos. Hi havia una direcció general de Patrimoni, però no tocava el tema de les lletres, perquè el concepte de patrimoni

literari no existia, com tampoc el de patrimoni cultural. El vam inventar a Espais Escrits, a còpia de definir-lo en els nostres seminaris. Tot s'havia de construir i l'únic que teníem en comú era la solitud: eres tu i les teves circumstàncies. I a Palafrugell, com va prosperar aquesta idea? L'alcalde Frederic Suñer és l'home important aquí, el que va constatar que el més potent de Palafrugell era la literatura de Pla. Ho tenia molt clar perquè havia conegut l'escriptor, a part de ser qui li feia les analítiques. No pertanyia a la seva generació, però era un home culte i amb molt de prestigi. Va ser la persona clau en el naixement de la fundació. Però l'Ajuntament va querellar-se amb l'editor Josep Vergés pels manuscrits... Això va ser cosa del primer ajuntament, el de Lluís Medir. Si has de convèncer un senyor, asseu-lo a taula i convida'l a dinar, no li clavis un parell de bufetades. Era una actitud equivocada. En guanyar les eleccions en Suñer, tot va agafar un to de gran respecte. Va ser qui, amb el seu to conciliador, va fer la farina plana perquè Vergés acabés donant els manuscrits, i el que va posar pau en la relació amb la família. I hi havia ambició: es va comprar la casa natal de Pla i la del costat. Van ser inversions molt importants. L'Ajuntament va comprar una casa i La Caixa, l'altra. La Diputació va pagar el mobiliari, i la museografia la van assumir els dissenyadors que ens havia proposat també La Caixa. Aquesta aportació va ser decisiva i, perquè vegis com són les coses, la vam aconseguir per mediació de l'Albert Boadella, que llavors vivia a Jafre i sentia molta estima per l'obra de Pla. Va ser ell qui em va facilitar el contacte amb en Josep Vilarasau, que estiujava a Calella i de seguida va ser receptiu al patrocini, que encara es manté. És una col·laboració que els últims anys trontolla, però el president de la fundació, Miquel Noguer, treballa molt per conservar-la. Podria perillar el futur de la fundació, sense aquest suport? Si no tens un finançament assegurat a llarg termini, vas amb les ales tallades, perquè és molt difícil fer una programació. Si ara sabem què farem l'any que ve, ja anem molt endavant. Al principi em fastiguejava molt haver de demanar cada any la comissió de serveis a Ensenyament per seguir a la fundació, però al cap d'un temps ho vaig agrair, perquè el dia que aquí arribi un polític que cregui que això d'en Pla és una ximpleria, i encara pot passar, com a mínim hauria pogut tornar a l'institut. Això també m'ha donat una seguretat per anar fent, perquè sabia que tenia un roc a la faixa per si anaven maldades. També ets més atrevit, si saps que tens un coixí. Ha costat tenir la complicitat dels polítics? Hi ha hagut polítics locals que han apostat per la fundació i n'hi ha hagut que no només no hi han apostat, sinó que els feia més aviat nosa. No ho deien obertament, però són coses que notes. No serà pel pressupost que hi destinen. No era per diners, sinó pels continguts. Una de les coses que s'han treballat molt bé des d'aquí és la comunicació, però a vegades ha jugat en contra nostra, perquè la gent que ens coneix només per la imatge que projectem, quan venen aquí es pensen que deu ser el Pompidou. I només som tres persones, les que ens hi arromanguem cada dia. Per altra banda, aquest reconeixement extern pot generar enveges locals. Pla no va donar la biblioteca i llestos. No, no: va anar a cal notari, va redactar una acta fundacional i va nomenar un patronat. El que passa és que no hi havia un compromís ferm de les institucions per dotar l'entitat, i per això el projecte va quedar allà mort fins que el 1991 es van aprovar els estatuts. Com ha estat la relació amb Frank Keerl, el nebot de Pla? En Frank era molt especial, molt interessant també, perquè de dilluns a divendres era alemany, i els caps de setmana es tornava empordanès i es deixava anar més. Tenia molt clar que el seu oncle era un escriptor important i va passar moltes hores de la seva vida, moltes, endreçant els papers del mas. I n'hi havia molts, perquè Pla ho guardava tot. I quan dic tot vull dir fins i tot la llista d'anar a comprar de l'any 1935. Les primeres relacions van ser arran de l'exposició Josep Pla, periodista i escriptor, que va comissariar Lluís Bonada l'any 1991, si no ho recordo malament. No l'organitzàvem nosaltres, sinó el Col·legi de Periodistes, però va ser la primera vegada que vam picar a la porta de Keerl. No era del gremi i endreçava per intuïció, a la seva manera, i a mesura que nosaltres li fèiem peticions, vam anar sabent què tenia. Per l'exposició del 1997, La diabòlica mania d'escriure, que ja vam comissariar nosaltres, amb en Xavier Pla, vam anar a l'Hospitalet, que era on en Frank tenia la fàbrica, el despatx i una part de l'arxiu. Vam començar a obrir unes carpetes i vam quedar parats: hi havia tota la documentació organitzada meticulosament per anys. Ara teniu tota la documentació original? No, encara hi ha coses al mas. De l'obra de Destino ho tenim gairebé tot, perquè d'en Vergés també va quedar alguna cosa pendent, i de la de Selecta falta el que pertany al llegat d'en Sebastià Borràs, que va morir fa poc. Ara estem en tràmits per mirar si ve a la fundació. Com a lectora, com va ser el seu descobriment de Pla? Quan era petita, al mig de la plaça Nova, el meu avi em va assenyalar un home i em va dir que era en Pla. No en tinc més record que aquest. Era un referent local i familiar i en coneixia una mica l'obra, però no tenia gaires possibilitats

d'aficionar-me a llegir-lo pel que m'explicaven a la universitat. Era quan pesaven els prejudicis contra ell i no formava part dels plans d'estudi. A la fundació no ens ocupem de fer-ne l'hagiografia, sinó de la seva obra, que és el que interessa. En tot cas, per mi Pla no és una persona normal i corrent. Com Dalí, és un personatge que té una obsessió a la vida i la fa girar tota al seu voltant. Va passar de ser l'escriptor més llegit al més odiat. Després de la Transició, els municipis es van començar a organitzar per dotar-se de piscina, teatre i biblioteca. En aquell moment, la Fundació Pla no hi tenia lloc, però un cop vam tenir piscina, teatre i biblioteca, ja es podien abordar coses més genuïnes. I l'Any Pla va demostrar que hi havia un interès per l'escriptor que superava l'escala local. Recordo que no parava de trucar gent demanant fotos, citacions dels llibres, qualsevol material sobre ell. I no eren pas universitaris, sinó potser el president d'una comunitat de veïns que tenien un racó a l'escala i volien posar-hi unes frases... Què passava? Que és un escriptor que té lectors, cosa que hauria de ser òbvia i no ho és. Però organitzar l'Any Pla no va ser fàcil. Quan faltaven tres mesos, encara sense programa ni pressupost assignat, se'm va presentar en Vicenç Altaió amb cotxe oficial i xofer per començar a definir alguna cosa. En Vicenç dirigia llavors el KRTU i acabava d'organitzar l'Any Miró, però quan va arribar li vaig haver de dir que em sabia greu, però que jo tenia una classe a l'institut, que anés a fer un cafè i ja ens trobaríem més tard. Així anàvem. Encara riem, amb en Vicenç, d'aquell aterratge. El KRTU en aquell moment tenia molt de pressupost, i l'Altaió i en Manel Guerrero van fer-hi molt bona feina. Amb ells vaig aprendre molt, perquè de cop vaig passar d'anar amb una sabata i una espadanya a veure com era per dins una organització cultural amb possibles. Allò ja és irreplicable.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 19-10-2021, Pàgina 16

-El Punt Avui. Nacional 19-10-2021, Pàgina 16

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2044883-vam-haver-d-inventar-el-patrimoni-literari.html>